

РЕШЕНИЕ

№ 34

гр. София, 23.05.2022 г.

ВИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, Второ наказателно отделение, в публично заседание на двадесет и трети февруари през две хиляди двадесет и втора година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Биляна Чочева

ЧЛЕНОВЕ: 1. Жанина Начева

2. Теодора Стамболова

при секретаря Г. Иванова в присъствието на прокурора ... Бенчев изслуша докладваното от съдия Ж. Начева наказателно дело № 844 по описа за 2021 г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано по жалба на подсъдимия С. Д. В., подадена лично и чрез защитника, и по жалба на подсъдимата М. С. В. и нейния защитник против решение № 159 от 21.05.2021 г. на Софийския апелативен съд по в. н. о. х. д. № 1261/2020 г.

В жалбата на подсъдимия В. са отбелязани касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 3 НПК. В нея и допълнението се твърди, че по делото не са доказани по несъмнен начин степента и участието му в инкриминираното деяние, довело до смъртта на пострадалия Я.; признанието той да е извършителят на престъплението се явява резултат от уплахата предвид осъществения репортаж с пострадалия и от заканите на друго лице (лелята на подсъдимата В.), че ще им вземе жилището и със съдействието на телевизията ще ги остави на улицата; липсват неоспорими доказателства, които по делото са само косвени; наказанието е явно несправедливо, защото не са били взети предвид в достатъчна степен обстоятелствата, смекчаващи отговорността му; тяхната многобройност е обуславяла наказание, определено при условията на чл. 55 НК. Направено е искане за изменение на решението, като се приложи закон за по-леко наказуемо престъпление и се намали наказанието на подсъдимия.

Жалбата на подсъдимата В. и нейния защитник се позовава на всички касационни основания по чл. 348, ал. 1, т. 1-3 НПК. Твърди се, че законът е бил нарушен, тъй като подсъдимата е била осъдена без събрани преки или косвени доказателства да е извършител на престъплението; в подкрепа на извода за авторството съдът е изложил доводи и съображения, извлечени единствено от взаимоотношенията и от характера на подсъдимата и на пострадалия; по делото не е установено точното място на деянието, а открита една капка кръв от пострадалия прави невъзможно убийството да е било извършено в жилището; въззивната инстанция не е изпълнила задължението си да провери изцяло присъдата, основана

на недопустими предположения; отхвърлила е доказателствени искания, което е попречило на подсъдимата В. реално и ефективно да осъществи правото си на защита. Направено е искане за отмяна на решението и оправдаване по обвинението.

В съдебно заседание защитникът (адв. И.) на подсъдимия С. Д. В. поддържа жалбата и настоява за връщане на делото за ново разглеждане поради допуснати съществени процесуални нарушения.

Защитникът (адв. Б.) на подсъдимата В. поддържа жалбата с доводите, изложени в нея.

Прокурорът от Върховна касационна прокуратура дава заключение, че жалбите са неоснователни и решението следва да бъде оставено в сила.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите в жалбите, съображенията на страните в съдебно заседание и извърши проверка на атакувания съдебен акт в пределите по чл. 347 ал. 1 от НПК, намери следното:

С присъда № 82 от 6.07.2020 г. на Софийския градски съд по н. о. х. д. № 2746/2019 г. подсъдимите С. Д. В. и М. С. В. са признати за виновни в това, на 11.02.2018 г. в гр. София, в съучастие като съизвършители, умишлено да са умъртвили С. С. Я., баща на М. С. В., по особено мъчителен начин за убийтия, поради което и на основание чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 2 вр. чл. 115 вр. чл. 20, ал. 2 НК и чл. 54 НК на подсъдимия С. Д. В. е наложено наказание в размер на 15 години лишаване от свобода, а на подсъдимата М. С. В. на основание чл. 116, ал. 1, т. 3 и т. 6, пр. 2 вр. чл. 115 вр. чл. 20, ал. 2 НК и чл. 54 НК - в размер на 18 години лишаване от свобода. На всеки от подсъдимите е определен първоначален строг режим на изтърпяване на наказанието, приложен е чл. 59 НК и в тяхна тежест са възложени разноските, направени по делото. По отношение на подсъдимата В. е постановено полагане на медицински грижи, на основание чл. 40, ал. 4 НК.

С решение № 159 от 21.05.2021 г. на Софийския апелативен съд по в. н. о. х. д. № 1261/2020 г. присъдата е потвърдена.

Предварително следва да се подчертае, че жалбите съдържат поредица от доводи, които по същината си представляват оплаквания за необоснованост на въззивния съдебен акт. Възражава се срещу едно или друго фактическо положение, което съдът по същество е приел за доказателствено установено. Необосноваността не фигурира като основание в разпоредбата на чл. 348, ал. 1 НПК и в границите на настоящото касационно производство не може да доведе до ефекта, който се стремят да постигнат жалбоподателите.

Формалното присъствие в жалбата на подсъдимия В. на искане за приложение на по-леко наказуемо престъпление, преценено в контекста на целия обем от наведени съображения, очевидно произтича от разбирането за неоправдано завишено наказание.

При това положение с приоритет следва да се разгледа жалбата на подсъдимата В. и нейния защитник, която се позовава на касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК, тъй като останалите касационни основания – нарушение на закона и явна несправедливост на наказанието, подлежат на обсъждане когато по делото не е било допуснато съществено процесуално нарушение.

Жалбата е основателна. Защитникът настойчиво е привличал вниманието на въззивния съд към въпроса за извършителството на подсъдимата В. в инкриминираното съучастническо деяние с подсъдимия В.. Последователно е навеждал довода, че първоинстанционният съд го е разрешил въз основа на предположения, стъпвайки единствено на показанията на св. Й. за изречени думи от подсъдимата В.

Независимо от неprecизната формулировка (защитникът не бил чувал за убийство чрез думи) напълно ясен е смисълът на оплакването с решаващо значение

- липсата на ясни, точни и изчерпателни мотиви, позволяващи да се разбере защо съдът приема, че подсъдимата В. е участвала в самото изпълнение на престъпното деяние съобразно повдигнатото обвинение, осъществявайки конкретни действия в задружна престъпна дейност с подсъдимия В. по умъртвяването на пострадалия Я..

Върховният касационен съд приема аргументите на жалбоподателите в това отношение.

По правило мотивите са средство, предоставено на страните да разберат решението, намерило място в диспозитива и да им гарантира, че вътрешното убеждение на съда е основано на доказателствата и на закона. Освен другите задачи, които изпълняват, те дават възможност и на Върховния касационен съд да се убеди, че съдът, решил делото по същество, стриктно е съблюдал и правилно е приложил закона.

Софийският апелативен съд е представил мотиви, които не са в състояние да изпълнят посочените аспекти от своето предназначение. В тях липсва надлежно даден отговор на доводите на жалбоподателите в съответствие с чл. 339, ал. 2 НПК. По основен довод за отговорността на подсъдимата, въззивният съд е изложил общи съображения, които дават представа за принципно правилното му разбиране относно правилата при използване на косвените доказателства. Изтъкнал е, че участието на подсъдимата В. в осъществяване на умъртвяването се извеждало не само от показанията на св. Й., но и от множество косвени доказателства по делото, които в съвкупност образували стройна система, водеща до единствено възможния извод. Пропуснал е обаче да поясни кои точно са другите косвени доказателства, които обективно свързани помежду си и с доказателствата, извлечени от показанията на св. Й. са позволявали изграждането на достоверен извод, изключвайки всякакво съмнение, че обстоятелствата от предмета на доказване по делото са били именно такива, каквито е приел за установени. Задоволил се е да използва неясна формулировка, препращайки към „свидетелски показания, експертизи, писмени доказателства и доказателствени средства” (л. 16).

Прегледът на мотивите показва, че съдът е одобрил анализа и оценката на свидетелските показания и разграничението им от първоинстанционния съд условно на няколко групи.

Подробно се е спрял на показанията, дадени от свидетели (съседи, роднини, в т. ч. две от дъщерите на подсъдимите, техни познати и на пострадалия Я., лица от екипа на телевизионното предаване), които не носели непосредствена информация за инцидента. Въз основа на тези показания е приел за установени дългогодишните влошени отношения между пострадалия и съпрузите (подсъдимите В.), белязани от постоянни спорове и скандали, предимно във връзка със съсобственото жилище, които в отделни случаи прераствали във физическа агресия на подсъдимата В. към баща си; отношенията вътре между членовете от семейство В. и специфични характеристики от личностния облик на подсъдимите; повода за поредния конфликт след потърсеното съдействие и неочакваното посещение в дома на представители от журналистическия екип за предварително проучване и подготовка на предаване, излъчвано по съответната медия; времето на причинените телесни увреждания, довели до смъртта на пострадалия Я.

След съпоставка на обясненията на подсъдимия В. пред първоинстанционния съд и приобщените от досъдебното производство, въззивният съд е констатирал единствено противоречие относно присъствието на подсъдимата и на децата в дома по времето на настъпилата смърт на пострадалия Я.. Обясненията в тази им част, дадени непосредствено в съдебно заседание, е оценил като недостоверни, стъпвайки основно на показанията на св. Й. и на св. А.

Софийският апелативен съд многократно е изтъквал „особената” важност на показанията на св. Й. като източник на доказателства (л. 9 и л. 10), поради което им е придал решаваща роля по въпроса за авторството на подсъдимата В., тъй като свидетелката непосредствено била чула и възпроизвела конкретни реплики, произнесени от пострадалия и от дъщеря му, както и звуци като от удари (във възприетата фактическа обстановка на л. 7 – „удари от предмети”). Подчертал е, че извършителството на подсъдимата В. по несъмнен начин се установява от тези показания, които кореспондирали на установеното от показанията на св. А., на св. П. и на св. Иванов (л. 10).

Според изложените мотиви, извън личните си възприятия за гласа на подсъдимата В., идващ от апартамента по времето, когато е прието деянието за осъществено, св. А. била съобщила казаното ѝ от св. Й. за викове на пострадалия за помощ, както думи, изречени от подсъдимата В.. Следователно показанията на св. А. са дублирали в тази част показанията на св. Й., възпроизвеждайки възприятията на първоизточника - пресъздаденото ѝ в личен разговор от св. Й. относно посочените факти. Показанията на св. Иванов и на св. П. въззивният съд директно е окачествил в тази им част като производни, тъй като свидетелите преповторили буквално съобщеното им от св. Й. за скандал, викове и шумове от апартамента на семейство В. (л. 12).

Софийският апелативен съд е определил изречените думи от подсъдимата В. като „ответни заплахи” към баща ѝ (л. 9 от решението), но без да изложи ясни, точни и изчерпателни съображения защо счита, че те са от естество да изключат възможността отправената заплаха да не е повлякла каквито и да било престъпни действия от страна на подсъдимата по умъртвяването на пострадалия Я. - възможност, върху която е била построена тезата на жалбоподателите за постановено осъждане въз основа на недопустими предположения, в противоречие със забраната по чл. 303, ал. 1 НПК.

Успоредно съдът е ограничил и съображенията, от които се е ръководил, за да достигне до заключение, че констатираните наранявания по тялото на пострадалия със защитен характер потвърждават възприетата фактология от първоинстанционния съд за умъртвяване тъкмо „от две лица” на пострадалия Я. (л. 13). Напълно декларативно е вмъкнал израза измежду аргументацията си, с която е отхвърлил версията на подсъдимия В. за осъществени действия в ситуация на неизбежна отбрана.

Мотивите не показват и аналитична преценка на обясненията на подсъдимите и прецизно изпълнение на задължението на въззивния съд за тяхната внимателна проверка поотделно и в съвкупност с останалите материали при изследване на всички релевантни обстоятелства, свързани с решаването на съществените въпроси по делото, каквито изисквания произтичат от принципа по чл. 14 НПК.

Обясненията на подсъдимата изобщо не са засегнати, а обясненията на подсъдимия – лаконично.

Софийският апелативен съд изрично е уточнил, че подсъдимият В. не пресъздавал подробности относно конкретните си действия и местата по тялото на пострадалия Я., върху които е нанасял ударите, причинявайки телесните увреждания, довели до съставомерните последици. Отсъствието на детайлизация относно инкриминираните обстоятелства е интерпретирал като негов опит да прикрие участието на подсъдимата В. (л. 13). Така на практика липсата на придобити сведения за интересуващите съда факти, извлечени от обясненията на подсъдимия В., незаконосъобразно е била отчетена за уличаваща подсъдимата В. като участник в самото изпълнение на конкретното престъпление. Една от

основните последици на презумпцията за невиновност, закрепена както на конституционно равнище (чл. 31 от Конституцията), така и в текста на чл. 16 НПК и чл. 6, т. 2 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, е тежестта на доказване, която лежи върху прокурора по дела от общ характер. Подсъдимият не е длъжен да съдейства за разкриване на обективната истина. Той има само правото да се защитава и да оборва обвинението, затова може както да откаже да дава обяснения, така и да даде свободно такива обяснения по делото и в какъвто обем намери за нужно съобразно преценката си за ефективност при упражняване на правото на защита, гарантирано в пълна степен от НПК, в т.ч. обезпечено и с разпоредбата на чл. 55, ал. 1 НПК.

За сметка на това, въззивният съд не е изразил недвусмислена позиция дали оценява като достоверни или недостоверни обясненията на подсъдимия В. в онази част, която той описвал конкретните си действия по нанесените удари на пострадалия, довели до смъртта, разглеждайки самопризнанието му и в контекста на приетото за установено фактическо положение, че събитието в жилището се е развило в присъствието на членовете на семейство В. (освен подсъдимите и децата им, които не предоставили относима информация).

Според Софийския апелативен съд поведението на подсъдимата В. е било манипулативно (л. 18) спрямо съпруга ѝ. Пропуснал е да представи съображения, основани на съвкупността от релевантни доказателства по делото, че в конкретния случай тя е оказала въздействие от такъв характер върху съпруга си, респ. подсъдимият В. се е поддал на нейното влияние за извършеното престъпление.

Ето защо Върховният касационен съд счита, че неясните и непълни мотиви, които не съдържат и надлежен отговор на решаващи доводи, са равнозначни на липса на мотиви – съществено процесуално нарушение по смисъла на чл. 348, ал. 3, т. 2 НПК. Негова единствена и безусловна последица е отмяна на въззивното решение в цялост и връщане на делото за ново разглеждане от друг съдебен състав на Софийския апелативен съд.

По изложените съображения, Върховният касационен съд, на основание чл. 354, ал. 1, т. 5 НПК

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ решение № 159 от 21.05.2021 г. на Софийския апелативен съд по в. н. о. х. д. № 1261/2020 г.

Връща делото за ново разглеждане от друг съдебен състав на Софийския апелативен съд от съдебно заседание.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.